

REVISORERNA

Granskning av årsbokslut 2018-12-31

Rapport Gr 14/2018

April 2018
Malin Westerberg Blom & Helena Patrikson, EY
Diarienummer: REV 29–2018

Västerbottens läns landsting

Granskning av årsbokslut 2018-12-31

Genomförd på uppdrag av revisorerna

Building a better
working world

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING OCH BEDÖMNING	3
2	INLEDNING	5
2.1	Bakgrund.....	5
2.2	Syfte och revisionsfrågor.....	5
2.3	Avgränsning och ansvar.....	5
2.4	Revisionskriterier.....	5
2.5	Genomförande.....	6
3	RÄTTVISANDE RÄKENSKAPER	7
3.1	Bokslutsprocessen.....	7
3.2	Förändrade redovisningsprinciper och efterföljsamhet av riktlinjer.....	8
3.3	Resultaträkningen.....	8
3.4	Balansräkningen.....	13
3.5	Bedömning.....	15
4	UPPFÖLJNING AV MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	15
4.1	Finansiella mål.....	16
4.2	Balanskravet.....	17
4.3	Bedömning.....	17

1 Sammanfattning och bedömning

EY har på uppdrag av revisorerna i Västerbottens Läns Landsting granskat Västerbottens Läns Landstings årsbokslut och årsredovisning per 2018-12-31. Granskningen har genomförts i enlighet med rekommendationer från normgivande organ och med beaktande av god revisionsbedömning.

Efter genomförd granskning bedömer vi att;

- den finansiella redovisningen i allt väsentligt har tagits fram i enlighet med Lag om kommunal redovisning och god redovisningsbedömning.
- räkenskaperna i allt väsentligt ger en rättvisande bild av resultatet 2018 och ställningen per 2018-12-31,
- finansiella mål för god ekonomisk hushållning har fastställts och följts upp,
- det finansiella målet om ett ekonomiskt resultat som uppgår till minst 1,7 % av skatteintäkter och generella statsbidrag uppnås inte för 2018.
- redovisat resultat enligt årsredovisningen inte är förenligt med fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning.
- det lagstadgade balanskravet har uppnåtts

Vid årets granskning har vi även noterat följande:

- Resultatet har försämrats i jämförelse med föregående år. Verksamhetens nettokostnader överstiger budget med 496 mkr. Realisationsvinster vid försäljning/omplacering av finansiella tillgångar medför ändå att resultatet är positivt och uppgår till 35 mkr.
- Ett överskott behövs för att klara framtida investeringsbehov, pensionsutbetalningar, verksamhetsutveckling samt beredskap för vikande konjunktur. Det framgår i årsredovisningen att regionen mot bakgrund av nationella analyser, förväntar sig fortsatta kostnadsökningar, minskad tillväxt i landet, vilket påverkar intäkterna, samt ökat behov av välfärdstjänster kommande år.
- Åtgärdsplanerna inför 2018 samt andra åtgärder som vidtagits under året för att bromsa kostnadsutvecklingen har inte haft avsedd effekt. I årsredovisningen framgår inte en tydlig redogörelse över orsaker till detta och framtida handlingsplaner. Kraftfulla och väl förankrade åtgärdsplaner krävs för att regionen ska kunna nå långsiktig ekonomisk stabilitet.
- Avvikelsen mellan den helårsprognos som lämnades vid delårsrapporten och det slutliga utfallet för 2018 är väsentlig och prognosarbetet behöver utvecklas för att nå en större träffsäkerhet.

Våra observationer från granskningen kan vidare sammanfattas i följande noteringar som kvarstår sedan tidigare:

- Tidplanen för mötesagendan är alltför snäv. Som vi tidigare påpekat bör processen för delårsrapporter/årsredovisning stramas upp och tidigareläggas i sina respektive beståndsdelar; detta för att möta uppställda tidsramar.
- Underlag till bokslutsbilagor för redovisade balanskonton håller varierande kvalitet. Bland annat gäller detta för interimsposter som främst avser projekt. Vi uppmanar att kontroller införs som säkerställer kvalitén för samtliga av dessa bilagor till kommande bokslut.
- Bland interimsskulder återfinns erhållna statliga medel för nationella kvalitetsregister. God redovisningssed (RKR 18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar) reglerar hur dessa medel ska redovisas. Statliga bidrag där landstinget inte är återbetalningsskyldiga skall intäktsföras av landstinget då de erhålls. Den princip för hur landstinget redovisar erhållna medel i bokslutet överensstämmer inte med detta.
- Vi har i tidigare avgivna granskningsrapporter framfört synpunkten att förbättringspotential finns gällande det sätt på vilken den samlade rapporteringen för landstingets verksamheter sker i landstingets delårsrapporter och årsredovisning. Avvikelseanalyser bör presenteras för samtliga ingående verksamheter med information om såväl väsentliga orsakssamband som handlingsplaner för verksamheter uppvisande negativa budgetavvikelser. Vår rekommendation kvarstår.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Revisorerna skall enligt kommunallagen årligen pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

För att revisionen skall kunna uttala sig om räkenskaperna för 2018 varit rättvisande och om verksamheten sköts från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, genomförs denna granskning av årsbokslut och årsredovisning för Västerbottens läns landsting 2018 på uppdrag av landstingets revisorer. Under året har vi dessutom granskat delårsbokslutet per 2018-08-31. Denna granskning har avrapporterats till revisorerna i revisionsrapport daterad den 19 november 2018.

2.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är bedöma om räkenskaperna är rättvisande och om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (KRL).

Därtill skall bedömning ske om resultatet är förenligt med av fullmäktige fastställda mål för god ekonomisk hushållning.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

1. Är räkenskaperna för Västerbottens läns landsting rättvisande?
2. Är årsredovisningen upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och god redovisningssed?
3. Är redovisat resultat förenligt med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning?

2.3 Avgränsning och ansvar

Granskningen omfattar samtliga styrelser och nämnder inom landstinget, inkluderande den sammanställda redovisningen.

Ansvaret för upprättande av årsredovisningen och för att landstinget har rättvisande räkenskaper ligger på regionstyrelsen.

2.4 Revisionskriterier

Granskningen har skett i enlighet med kommunallagen och andra författningar om revision, revisionsreglementet samt god revisionsd i kommunal verksamhet.

SKYREVs (Sveriges Kommunala Yrkesrevisorers) utkast till Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting har tillämpats i allt väsentligt vid granskningen. Vidare har de rekommendationer och utkast till rekommendationer som SKYREV (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorers) gett ut varit vägledande.

Vid vår granskning av årsredovisningens förvaltningsberättelse har vi granskat finansiell information som har direkt koppling till den finansiella redovisningen i årsredovisningen. Övriga delar i förvaltningsberättelsen läser vi med fokus på om beskrivningarna är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

Regionstyrelsens ansvar för rättvisande räkenskaper och årsredovisningen regleras i följande lagar, mål och normer, vilka utgör den norm/ de kriterier som granskningens resultat värderas mot:

- Lag om kommunal redovisning (KRL).
- Kommunallagen kapitel 6, 11 och 12.
- Landstingets fastställda mål för god ekonomisk hushållning
- God redovisningssed

2.5 Genomförande

Vår granskningsinsats har baserats på den separata risk- och väsentlighetsanalys som vi utfört för att identifiera väsentliga poster i balans- och resultaträkningen som är komplexa eller på annat sätt innefattar stor risk. Allmänt kan sägas att periodiseringar, materiella poster och formell riktighet ges största utrymnet.

Granskning av resultaträkningen har skett genom s.k. analytisk granskning, vilket innebär att utfallet för verksamhetsåret har jämförts med såväl budget som tidigare års utfall.

Landstingets balansräkning har substansgranskats med utgångspunkt i upprättad risk- och väsentlighetsanalys. Granskningen utgår från upprättade balanskontoutredningar med underlag. Vi har kontrollerat att samtliga balanskonton är avstämde och verifierade med underlag som styrker existens och värdering. Granskningsinsatsens omfattning för respektive konto är beroende av vilken risknivå som kontot utgör.

Siffermaterialet i årsredovisningen kontrolleras mot landstingets huvudbok och den sammanställda redovisningen. Därutöver granskas att årsredovisningen innehåller den information som krävs enligt gällande lagtexter och god redovisningssed i kommunal verksamhet.

Rapporten innefattar väsentliga iakttagelser och sammanfattande bedömningar.

Rapporten har kommunicerats med regionens ekonomidirektör och redovisningschef.

3 Rättvisande räkenskaper

3.1 Bokslutsprocessen

Vår samlade bedömning efter utförd granskning är att ekonomistaben förfogar över kompetent personal för den ekonomiska rapporteringen. Regionstyrelsen bedöms att ha en utvecklad och fungerande bokslutsprocess.

Dokumentationen och kvaliteten i bokslutet bedöms över lag hålla en tillfredsställande nivå.

Våra framförda synpunkter och rekommendationer i tidigare rapporter avseende följande områden är dock oförändrade och regionstyrelsen bör prioritera att åtgärda dessa:

- Tidplanen för mötesagendan kring årsredovisningen bör förbättras. Mötesagendan är fortfarande alltför snäv.

Vi har i början av mars 2019 fått ett första utkast till årsredovisning. Vår granskning baseras även på de årsrapporter som styrelser och nämnder upprättar. Årsrapporterna fanns tillgängliga 26 mars. Då fick vi även del av det förslag till årsredovisning som skickas till Regionstyrelsen. De slutsatser som vi för fram i revisionsrapporten utgår från den årsredovisning som lämnas till Regionfullmäktige för beslut. Det är därför viktigt att det finns tid att utföra granskningen på den slutliga versionen av årsredovisningen.

Regionstyrelsen beslutade om sin årsredovisning vid sitt möte den 2 april. Detta innebär att revisorerna formellt får styrelsens antagna årsredovisning tidigast den 3 april; sju arbetsdagar innan de ska lämna sin revisionsberättelse. Revisionsberättelsen ska i sin tur lämnas till fullmäktige inom i kommunallagen föreskriven tid. Fullmäktige sammanträder den 24-25 april 2019.

Såsom vi påtalat flertalet gånger är mötesagendan kring bokslutstidpunkten ett viktigt område att se över.

- Vi har i tidigare rapporter påtalat vikten av att landstingsstyrelsen ser över tillämpningen av gällande regelverk för läkares jourkompensation. I underlaget för jourskulden finns en rad läkare med mycket höga jourkulder. Under 2018 har regler för hur mycket jour som maximalt får sparas antagits av landstingsdirektören. Reglerna gäller från 1 juli 2018. I vår granskning har vi konstaterat att det i underlaget även fortsatt finns poster som uppgår till höga nivåer för enstaka individer. Enligt gällande regelverk finns möjligheten att hälso- och sjukvårdsdirektören kan bevilja undantag.

I vår granskning har vi översiktligt och stickprovvis för läkare med hög jourskuld följt upp om gällande regelverk efterlevs vad gäller sparad jour. Urvalet omfattar de 46 personer som har högst jourskuld på balansdagen. För 33 personer överstiger sparad jour den gräns som finns angiven i regelverket. Enligt uppgift från förhandlingschefen har hälso- och sjukvårdsdirektören beviljat undantag för dessa 33 personer.

- Underlag till bokslutsbilagor för redovisade balanskonton håller varierande kvalitet. Bland annat gäller detta för interimsposter som främst avser projekt. Vi uppmanar att

kontroller införs som säkerställer kvalitén för samtliga av dessa till kommande bokslut.

Resultatet av vår granskning av resultat- och balansräkningen kommenteras vidare i avsnitt 3.3 och 3.4 nedan.

3.2 Förändrade redovisningsprinciper och efterföljsamhet av riktlinjer

Rådet för kommunal redovisning har i sin rekommendation rörande materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4) förtydligat krav på att även kommuner och landsting ska tillämpa komponentredovisning för materiella anläggningstillgångar från 2014.

Under året har komponentavskrivning införts för fastigheter. För övriga väsentliga tillgångar/komponenter gör redovisningschefen bedömningen att regionen inte har några väsentliga komponenter och att komponentavskrivningar därför inte görs. Detta bör kommenteras i årsredovisningen.

3.3 Resultaträkningen

3.3.1 Översiktlig sammanställning av resultat, budget- och prognosavvikelse

Belopp i Mkr	Resultat helår 2018	Budget helår 2018	Budget- avvi- kelse helår 2018	Prognos helår 2018 (delårs- rapport augusti)	Prognos- avvi- kelse helår 2018	Resultat helår 2017
Verksamhetens intäkter	2 900	2 960	-60			2 724
Verksamhetens kostnader	-10 961	-10 455	-506			-10 316
Avskrivningar, plan	-336	-406	70			-362
Verksamhetens nettokostnader	-8 397	-7 901	-496	-8 281	-116	-7 954
Skatteintäkter	6 409	6 442	-33	6 426	-17	6 259
Generella statsbidrag och utjämning	1 644	1 650	-6	1 639	5	1 616
Summa skatteintäkter och statsbidrag	8 053	8 092	-39	8 065	-12	7 875
Finansiella intäkter	544	55	489	460	84	303
Finansiella kostnader	-165	-110	-55	-110	-55	-79
Summa finansiella poster	379	-55	434	350	29	224
Extraordinära poster	0	0	0	0	0	0
Årets resultat	35	136	-101	134	-99	145

3.3.2 Kommentar till 2018 års resultat

Årets resultat uppgår till 35 mkr, vilket understiger det budgeterade resultatet för året med 101 mkr, enligt följande fördelning (belopp inom parentes avser föregående år):

„ Verksamhetens nettokostnad	-496 mkr	(-359 mkr)
„ Skatter och statsbidrag	-39 mkr	(61 mkr)
„ Finansnetto	<u>434 mkr</u>	<u>(288 mkr)</u>
Nettoavvikelse	-101 mkr	(-10 mkr)

Budgetavvikelsen avseende verksamhetens nettokostnad uppgår till -496 mnkr och kommenteras närmare i avsnitt 3.3.5.

Verksamhetens nettokostnad har ökat med 443 mkr (5,6%) mot föregående år. Skatteintäkter och statsbidrag har ökat med 178 mkr (2,3%) jämfört med föregående år. Den ökande nettokostnaden har inte kunnat finansieras genom ökade skatteintäkter och statsbidrag. Avvikelsen är -265 mnkr.

Finansnettot är 434 mkr högre än budget. Överskottet beror huvudsakligen på omplaceringar i värdepappersportföljen, vilket har resulterat i realisationsvinster uppgående till 503 mkr. De finansiella posterna är i hög grad beroende av utvecklingen på de finansiella marknaderna och resultatet beror på hur stor del av värdeförändringar som realiseras genom avyttring av värdepapper.

Det positiva finansnettot gör att landstinget totalt sett redovisar ett positivt resultat.

3.3.3 Kommentar avseende träffsäkerhet i prognos

År	Årets resultat			Verksamhetens nettokostnad		
	Utfall	Prognos i delårsrapport	Avvikelse	Utfall	Prognos i delårsrapport	Avvikelse
2018	35	134	-99	-8 397	-8 281	-116
2017	145	10	135	-7 954	-7 913	-41
2016	97	-42	139	-7 440	-7 398	-42
2015	8	-55	63	-7 195	-7 178	-17
2014	176	225	-49	-6 845	-6 801	-44
2013	-215	-124	-91	-6 485	-6 413	-72

Av ovanstående tabell framgår att under de senaste sex åren har väsentliga skillnader funnits mellan det prognosticerade helårsresultatet i delårsrapporten och det slutliga utfallet. För 2018 är det negativa avvikelser både i resultat (-99 mnkr), och i verksamhetens nettokostnad (-116 mnkr).

Baserat på upprättat delårsbokslut, efter årets första åtta månader, prognostiserades för helåret 2018 ett positivt resultat om 134 mkr. Det slutliga resultatet uppgår till 35 mkr.

Den negativa avvikelser om 99 mkr beror huvudsakligen på högre nettokostnader. Den negativa prognosavvikelsen av verksamhetens nettokostnader blev under sista tertiet 116 mkr. Föregående år var motsvarande avvikelse mellan prognostiserat utfall i delårsrapporten och verkligt utfall för verksamhetens nettokostnad – 41 mkr. Detta tyder på att landstingsstyrelsen vid båda tertialboksluten har underskattat nettokostnadernas utveckling under det sista tertiet. Avvikelsen under 2018 är väsentligt större än tidigare år.

Vi noterar att det i årsredovisningen inte görs någon jämförelse mellan årets uppnådda resultatutfall mot vad som prognostiserades i delårsrapporten efter årets första åtta månader.

3.3.4 Vår utförda granskning av resultaträkningen

Förutom en genomförd analytisk granskning av intäcks- och kostnadsslagen i resultaträkningen har vi utfört en avstämning av landstingets finansiering visavi staten. Vi har även tagit del av årsrapporter för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden samt nämnden för funktionshinder och habilitering för att kunna göra en djupare analys av avvikelser mot budget och tidigare år.

Vår granskning har inte påvisat några väsentliga avvikelser i förhållande till hur landstingets resultat har redovisats i årsredovisningen.

Granskningen av den sammanställda resultaträkningen för koncernen kommenteras inte här då inga väsentliga iakttagelser gjorts kring årets utfall.

3.3.5 Verksamhetens nettokostnad

	Utfall 2018	Budget 2018	Avvikelse	Avvikelse i%	Utfall 2017
Styrelsens och nämndernas nettokostnad (mkr)					
Landstingsstyrelsen	-3 458	-3 288	-169	-5%	-3 380
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-4 812	-4 482	-329	-7%	-4 448
Nämnden för funktionshinder och habilitering	-99	-98	-1	-1%	-98
Folkhögskolestyrelsen	-9	-9	0	2%	-8
Patientnämnden	-5	-6	1	10%	-5
Revisionen	-6	-7	1	16%	-6
Nämnden för folkhälsa och primärvård, Umeå	-2	-3	0	15%	-2
Hämnden för folkhälsa och primärvård, Skellefteå	-2	-3	0	15%	-2
Nämnden för folkhälsa och primärvård; södra Lappland	-3	-3	0	7%	-3
Samverkansnämnden	-1	-2	0	9%	-1
Summa verksamhetens nettokostnad	-8 397	-7 901	-496	6%	-7 954

Nedan kommenteras nämnderna med högst nettokostnad:

Landstingsstyrelsen

Landstingsstyrelsen visar en negativ budgetavvikelse uppgående till -169 mkr (f å -84 mkr). Av denna avvikelse avser 83 mkr Primärvården, 19 mkr avser verksamhetsområdet Digitalisering och 78 mkr avser verksamhetsområdet Service.

Primärvården har, i likhet med tidigare år, haft brist på anställda distriktsläkare och sjuksköterskor, vilket har medfört höga kostnader för hyrpersonal. Merkostnaden har beräknats till 47 mkr. Behovet av hyrläkare har dock minskat jämfört med tidigare år. De totala kostnaderna för 2018 uppgår till 94 mkr och detta är 22 mkr lägre än 2017. Detta innebär att de egna personalkostnaderna har ökat. Kostnader för läkemedel, medicinskt material, laboratorieundersökningar, röntgenundersökningar är 25 mkr högre än budget.

Underskottet i verksamhetsområde Digitalisering beror i huvudsak på kostnader för två projekt, kontorsinformationssystem (KIS) och framtidens informationssystem (FVIS).

Inom verksamhetsområde Service är förklaringarna till underskottet höga kostnader för hyra av lokaler och paviljonger, akut fastighetsunderhåll och driftskostnader såsom el, värme och snöskottning., Kostnaden för sjukresor har överstigit budgeten med 18 mkr. Styrelsen anger i sin årsrapport att bildandet av länskliniker har ökat antalet sjukresor.

Landstingsstyrelsens personalkostnader är 143 mkr högre än budget. Kostnadsökningen mot föregående år uppgår till 9,3 %.

Inför 2018 fastställdes en åtgärdsplan som skulle minska verksamheternas nettokostnad med 60 mkr. Styrelsen bedömde att utfallet av åtgärdsplanen var 28 mkr, dvs. 47%.

I styrelsens årsrapport fanns följande tabell över planerade och genomförda åtgärder:

Åtgärdsplaner Landstingsstyrelsen i mkr	Årsplan	Utfall	Avvikelse	
<i>Primärvård</i>				
Reducering hyrpersonal	34,0	24,1	-9,9	
Reducering produktionskostnad mm	4,0	1,3	-2,7	
Summa Primärvård	38,0	25,4	-12,6	-33%
<i>Digitalisering</i>				
Ändring av hur eget arbete värderas vid aktivering av anläggningstillgång	5,5	0,5	-5,0	
Omförhandling av supportavtal inkl effektivisering	1,0	1,7	0,7	
Summa Digitalisering	6,5	2,2	-4,3	-66%
<i>Service</i>				
Förändring inom inköps- och avtalsförvaltning som beräknas ge minskade kostnaderna för kärnverksamheten	11,5	0,0	-11,5	
Minska konsultköp inom fastighetsplanering och avhjälpande underhåll	4,0	0,1	-3,9	
Kostnadsänkningar kurser och konferenser		0,4		
Summa Service	15,5	0,5	-15,0	-97%
Summa Landstingsstyrelsen	60	28	-32	-53%

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Nämnden visar en negativ budgetavvikelse uppgående till -329 mkr (f å - 271 mkr). Av denna avvikelse avser 299 mkr sjukhusvård och 28 mkr tandvård.

Personalkostnaderna är 136 mkr högre än budget. I personalkostnaderna ingår merkostnader för hyrpersonal med 49 mkr. Andra större negativa budgetavvikelser avser kostnader för läkemedel 28 mkr, medicinskt material 52 mkr, kostnader för utomlänsvård (främst högspecialiserad vård) 44 mkr och övriga kostnader innehållande fastighetskostnader, IT-kostnader och köp av medicinsk service 33 mkr.

Tandvården har även under 2018 haft vakanser i verksamheten. Detta har lett till minskade intäkter avseende specialisttandvård och allmäntandvård till vuxna och därmed påverkat resultatet negativt. Avvikelsen uppgår till 38 mkr.

Inför 2018 fanns ett behov av åtgärder för att klara budget. Åtgärderna omfattade besparingar uppgående till 134 mkr. Nämnden bedömde att 66 mkr (49%) av åtgärdsplanens kostnadsminskningar hade uppnåtts.

I nämndens årsrapport finns följande tabell över planerade och genomförda åtgärder:

HSN Åtgärdsplaner i mkr	Årsplan	Ack plan	Utfall	Avvikelse	
<i>Sjukhusvård</i>					
Reducering hyrpersonal	68	68	33	-35	-51%
Reducering egna personalkostnader	42	42	25	-17	-42%
Reducering produktionskostnad mm	18	18	7	-11	-61%
Summa sjukhusvård	129	129	66	-63	-49%
<i>Tandvård</i>					
Reducering egna personalkostnader	4	4	0	-4	-100%
Reducering produktionskostnad mm	1	1	0	-1	
Summa tandvård	5	5	0	-5	-96%
Summa HSN	134	134	66	-68	-51%

3.3.6 Sammanfattande kommentarer:

De obalanser i ekonomin som har funnits under tidigare år har ökat under 2018. Nettokostnaden avviker i likhet med föregående år väsentligt mot budgeterad nivå.

Åtgärdsplanerna som fastställdes inför 2018 har inte gett avsedd effekt utan kostnadsökningen har fortsatt. Endast cirka hälften av de planerade kostnadsbesparingarna har uppnåtts. Efter april månad har landstingsdirektören presenterat ytterligare åtgärder på kort och lång sikt. De innebar bl. a. högre krav vid inhyrning av personal, begränsning av icke verksamhetskritiska kostnader samt prövning av nya och pågående utvecklingsarbeten. Dessa åtgärder ska ha följts uppmånadsvis.

Den budget som fastställs inför verksamhetsåret, och som ska ligga till grund för den verksamhet och åtgärder som ska vidtas under året blir inte fullt ut styrande då budgetramarna ändras under löpande år.

I årsredovisningen presenteras en analys av budgetavvikelsen för verksamhetens nettokostnader. Vid studie av denna bör det noteras att avvikelserna presenteras efter de budgetjusteringar som landstingsstyrelsen, enligt delegation från fullmäktige, gjort under perioden. Det bör härvid noteras att "Nettokostnadsramen" i budgeten under innevarande år har utökats med 138 mkr (få 94 mkr). Utökningen har finansierats med hjälp av de generella statsbidragen och avser läkemedelskostnader, utökad avskrivningsbudget, pensionskostnader samt särskilda åtgärder inom primärvård, hjälpmedelsverksamhet, digitalisering och utbildning.

3.4 Balansräkningen

Den genomförda granskningen av balansräkningen har utgått från att söka svar på stora och/eller oväntade avvikelser jämfört med tidigare perioder. Granskningen har inte visat på några väsentliga avvikelseteckningar i förhållande till hur landstinget redovisat tillgångar och skulder i årsredovisningen. Balansräkningens poster har substansgranskats med utgångspunkt i upprättad risk- och väsentlighetsanalys. Uppföljning har skett mot dokumenterade underlag utan anmärkning. Detta gäller dock inte bedömningsposter såsom exempelvis upplupna intäkter för såld vård.

I likhet med tidigare år har vi i vår granskning gjort noteringar kring följande områden:

- I vår granskning har vi noterat att det bland interimsskulder återfinns erhållna statliga medel för nationella kvalitetsregister med 22 mkr. God redovisningssed såsom den uttrycks av Rådet för kommunal redovisning i RKR 18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar reglerar hur dessa medel ska redovisas. RKR 18.1 menar på att om ett landsting inte är återbetalningsskyldig för erhållna bidrag som inte förbrukats, ska hela beloppet intäktsföras när beslut fattas om att landstinget får bidraget. Att internt sätta upp ett projekt eller liknande för hur medlen ska användas förändrar inte den bedömningen. Den princip för hur regionstyrelsen redovisar erhållna medel i bokslutet överensstämmer inte med detta.

- Koncernfrågor

- Efter utförd granskning av årsredovisningen för 2018, noterar vi att regionstyrelsen kommenterat resultat för Region Västerbotten samt bolag i koncernen, förutom för dotterbolag till Länstrafiken (Norrtåg AB och Bussgods Västerbotten AB).

Av Rådet för kommunal redovisnings rekommendation om sammanställd redovisning framgår att "särskilda upplysningar om ekonomi och verksamhet ska lämnas om koncernföretagen. De särskilda upplysningarna ska ge en samlad bild av de ekonomiska engagemangen i koncernföretagen." "Till de särskilda upplysningarna hör även en analys av den ekonomiska utvecklingen i företagen, bl. a innehållande en bedömning av affärs- och marknadsrisker samt finansiella risker".

I regionstyrelsens årsredovisning lämnas viss information kring risker kopplat till Länstrafikens, Norrlandsoperans och Norrtågs verksamhet. Efter vår granskning noterar vi att det i årsredovisningen även bör lämnas en beskrivning av risker kopplade till övriga bolags verksamhet i allmänhet samt affärs- och marknadsrisker samt finansiella risker för buss- och spårtrafik i synnerhet.

Av förvaltningsberättelsen bör framgå väsentliga händelser, både under året och efter dess utgång för såväl landstinget som landstingskoncernen. Viss information har lämnats samlat kring väsentliga händelser i landstinget och Region Västerbotten. Det är vår rekommendation att informationen kompletteras med väsentliga händelser efter balansdagens utgång för samtliga samt väsentliga händelser under året för bolag ingående i koncernen.

3.5 Bedömning

- Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt vara upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och i överensstämmelse med god redovisningssed.
- Vår sammanfattande kommentar är att det ekonomiska läget är sämre än tidigare år trots vidtagna åtgärder. I likhet med tidigare år visar verksamhetens nettokostnad en väsentlig negativ avvikelse mot budget. Avvikelsen är markant större än tidigare år. Det är realisationsvinster från avyttring av värdepapper som har gett ett positivt nettoresultat för landstinget som helhet.
- Ett överskott behövs för att klara framtida investeringsbehov, pensionsutbetalningar, verksamhetsutveckling samt beredskap för vikande konjunktur. Det framgår i årsredovisningen att regionen, mot bakgrund av nationella analyser, förväntar sig fortsatta kostnadsökningar, minskad tillväxt i landet, vilket påverkar intäkterna, samt ökat behov av välfärdstjänster kommande år.
- Avvikelsen mellan den helårsprognos som lämnades vid delårsrapporten och det slutliga utfallet för 2018 är väsentlig och prognosarbetet behöver utvecklas för att nå en större träffsäkerhet.
- Åtgärdsplaner har upprättats för att komma till rätta med obalanserna men de har inte haft tillräcklig effekt. Kraftfulla och väl förankrade åtgärdsplaner krävs för att regionen ska kunna nå långsiktig ekonomisk stabilitet. Åtgärdsplanerna måste, för få avsedd effekt, vara realistiska, innehålla tidplaner, ansvariga och väl förankrade i verksamheten. Övervägande bör göras om det är tillräckligt med åtgärdsplaner eller om mer omfattande förändringar behöver genomföras för att nå ekonomi i balans.
- Vi har i tidigare avgivna granskningsrapporter framfört synpunkten att förbättringspotential finns gällande det sätt på vilken den samlade rapporteringen för landstingets verksamheter sker i delårsrapporter och årsredovisning. Avvikelseanalyser bör presenteras för samtliga ingående verksamheter med information om såväl väsentliga orsakssamband som handlingsplaner för verksamheter uppvisande negativa budgetavvikelser. Vår rekommendation kvarstår.

4 Uppföljning av mål för god ekonomisk hushållning

Fullmäktige ska enligt kommunallagen ställa upp mål för god ekonomisk hushållning i sin budget, både ur ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv.

Regionstyrelsen ska i årsredovisningens förvaltningsberättelse utvärdera om målen har uppnåtts och följts. Revisorerna ska granska och bedöma måluppfyllelsen. Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål samt verksamhetsmål. I denna granskning följs endast de finansiella målen upp.

4.1 Finansiella mål

Fullmäktiges budget(landstingsplan) består av två delar. Den ena delen ligger fast för en fyra-årsperiod och den andra delen förnyas varje år. Båda delarna innehåller mål för god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv.

Målen för god ekonomisk hushållning för 2018 har av fullmäktige fastställts till tre kvantifierbara finansiella mål vilka återges och kommenteras nedan;

Finansiella mål för god ekonomisk hushållning enligt landstingsplanen över en fyra-årsperiod	Finansiella mål för 2018 enligt landstingsplanen	Utfall av mål för 2018 enligt årsredovisningen	Kommentar
1) En, över de fyra åren genomsnittlig, årlig positiv resultatnivå på 1 – 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Landstinget ska ha ett positivt ekonomiskt resultat som uppgår till minst 1,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Regionstyrelsen redovisar ett utfall på 35 mkr, vilket motsvarar 0,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Regionstyrelsen bedömer att målet inte uppnås.	Vi instämmer i regionstyrelsens bedömning.
2) Landstingets totala pensionsåtagande ska vid utgången av 2019 vara finansierat till minst 40 %.	Landstingets totala pensionsåtagande ska vid utgången av 2018 vara finansierat till minst 39 %.	Pensionsåtagandet är vid utgången av 2018 finansierat till 42 procent. Målet uppnås enligt årsredovisningen.	Vi instämmer i regionstyrelsens bedömning.
3) Landstingets investeringar ska finansieras utan extern upplåning.	Landstingets investeringar ska finansieras utan extern upplåning. I juni 2018 har investeringsmålet ändrats till "Återinvesteringar ska finansieras utan extern upplåning. Strategiska investeringar kan finansieras med lån, under förutsättning att soliditeten enligt den så kallade blandmodellen inte är längre än 18 procent och det totala lånebeloppet inte överstiger 3.000 miljoner kronor."	Extern upplåning uppgår vid årets utgång till 1.600 miljoner kronor och soliditeten uppgår vid utgången av 2018 till 20,5%. Målet uppnås enligt årsredovisningen.	Vi instämmer i regionstyrelsens bedömning

I årsredovisningen utvärderas måluppfyllelsen av de finansiella mål som fastställts av landstingsfullmäktige.

Någon samlad bedömning av om landstinget har en god ekonomisk hushållning i ett finansiellt perspektiv görs dock inte.

Vi bedömer sammantaget att utfallet enligt årsredovisningen inte är förenligt med fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Vi grundar bedömningen på att nivån för resultatmålet inte nås för år 2018.

4.2 Balanskravet

Kravet på balans mellan intäkter och kostnader, balanskravet, är lagstadgat i kommunallagen. Balanskravet innebär att balans ska råda både vid budgettillfället och när året är slut. Avstämning av balanskravet ska göras såväl i delårsrapporten, med utgångspunkt i det prognostiserade och justerade resultatet för året samt i årsredovisningen.

Av den kommunala redovisningslagen framgår att förvaltningsberättelsen ska innehålla upplysningar om årets balanskravsresultat. Uppstår underskott ska dessa täckas under de kommande tre åren, om inte fullmäktige åberopar synnerliga skäl.

Styrelsen gör i sin årsredovisning denna avstämning och redovisar ett balanskravsresultat för 2018 om 68 mkr. Det finns inga balanserade underskott från tidigare år att täcka. Balanskravet bedöms härmed vara uppfyllt för året. Mot bakgrund av detta bedömer vi att landstinget efterlever kommunallagens krav på ekonomi i balans.

4.3 Bedömning

- Fullmäktige har fastställt tre finansiella mål. Två av dessa har uppfyllts.
- Det finansiella målet om ett ekonomiskt resultat som ska uppgå till minst 1,7 % av skatteintäkter och generella statsbidrag uppnås inte för 2018.
- Vi bedömer sammantaget att utfallet enligt årsredovisningen inte är förenligt med fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning.
- Ett positivt balanskravsresultat har uppnåtts under 2018 och balanskravet är därmed uppfyllt.

Umeå den 15 april 2019

Malin Westerberg Blom
Auktoriserad revisor
Certifierad kommunal revisor

Helena Patrikson
Auktoriserad revisor
Certifierad kommunal revisor